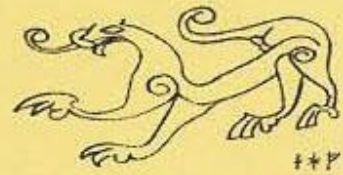

Enhörna Hembygdsförening

ÅRGÅNG 2, NUMMER 3

AUGUSTI 2000

HÖSTMARKNAD

Söndagen den 27 augusti, kl. 13-16

HEMBYGDSMUSEET

Hembygdsföreningens årliga höstmarknad vid museet genomförs traditionsenligt sista söndagen i augusti.

Vi kommer bland annat att erbjuda:

- grönsaker odlade i trakten
- nyrökt siklöja (om fångsten varit god)
- körsbärsträd (Trädvårdsföreningen)
- hemslöjd från bygden
- konstverk av lokala konstnärer
- bokbord
- fiskdamm för barnen
- kaffeservering
- grillad korv

V Ä L K O M M E N

G n e s t a t o r g d a g i förra veckan utmärkte sej genom en stor liflighet och ymnigt tillgång på kreatur. För slagtfeta oxar betalades ända till 300 rdr stycket, motsvarande 3 rdr 25 öre för 20 skålp. lefwande wigt. Wackra kor gällde 150 á 175 rdr stycket.

Ur Nya Södertelge tidning den 18/3 1877.

/Barbro E Sjöström

Enhörna Trädvårdsförening

Vi är några trädälskande fantaster som vill bevara vår vackra och unika natur så att även våra barn och barnbarn skall kunna uppleva en vårdag med blommande körsbärsträd, som förr fanns i sådan mängd att hela dalen täcktes av ett flor i vitt och gav anledning till uttrycket *körsbärlandet Enhörna*.

Vår förhoppning är att varje år plantera ett hundratal av dessa vackra träd på lämpliga ställen. Vi började i höstas utmed cykel- och gångvägen som går mellan Ekeby och Tuna vilka tillägnades alla barn som tar denna väg till Valla skola. Under 2000 vill vi börja återskapa körsbärslunden på Gillbergakullen några hundra meter ost om Ytterenhörna kyrka. För att lyckas behöver vi stöd, så du som är intresserad av att bevara vår unika natur och vill satsa lite energi utanför din egen täppa, till gagn och glädje för oss alla men främst för våra efterkommande, tag kontakt med Paul Weigl telefon 550 44094.

"Ytter-Enhörna med sina berg och dalar påminner på sina ställen om Norrland. Från vissa högt belägna punkter ter det sig storslaget, allvarligt högstämt. Vad jag dock räknar som dess största charme, är de blommande bärträden. Just den tiden, när de blomma, bör man besöka Enhörna. Då äro byarne inbäddade i vitt och rosa, hela nejden lyser, doftar, myser... Tuna, Fågelsången, Väsby, Stjärna! Det är ett stycke Japan. Det är något alldeles enastående. Hela skogar av bärträd sprida tjusning och glans. Det är ett snölandskap mitt i vårsprickningen, men luften är ljum och välluktsmättad. Mätte alla dessa gamla träd få stå kvar, ty, som jag sade, bärträden äro Ytter-Enhörnas största tjusning.

Jag kan inte erinra mig, att jag någon annan stans har sett något motstycke. Jag kan inte erinra mig, att jag någon annan stans sett ett sådant hav av blommor som just här. Hela Ytter-Enhörna är en enda blommande trädgård."

-Så lyriskt uttryckte sig folklivsforskaren **Amadeus Bianchini** för mer än 80 år sedan i sin sockenschildring "*Ytter-Enhörna -Ett körsbärblommornas paradis*" (Sörmländska socknar, bygdeschildringar nr 1. 1917).

Årets blommor har snöat ner och försvunnit i grönskan. På deras ställen börjar de röda bären mogna till glädje för fåglar och människor. Men det kommer en vår även nästa år, om tio, tjugo år och om trettio år, då dagens plantor blivit vuxna. De som då lever får avgöra huruvida Bianchinis paradisvision en gång kan ha varit verklighet. Hur som helst är Paul Weigls och hans sällskaps välgärning värd all uppmuntran och enhörnabornas stöd.

RÄTTARLAGET VID EKENSBERG ÖVER-ENHÖRNA 1924.

Fotograf och ägare till kameran var rättarens bror Oskar Åhs. Från vänster "Rothuggen" fodermarsken Karl August Wahlström Rothugget f 1859 i Järna d 1954 i Ö-E, Malmqvist med välutvecklad mustasch bostad en av de små stugorna vid Ö-E skolor, bakom Malmqvist skymtar fotografens hustru Signe Åhs, Eriksson Gamla Bruket med framdragen keps, Ekensbergs rättare Erik Åhs med snofsig hatt och benlindor f 1891 d 1976, Johan August Pettersson Backa med hatt och förskinn f 1857, Edvin Andersson Grindstugan, Ernst Brandt f 1900, halvt skymd är Kall-Olle Andersson Slagarstugan, med kepsen på svaj står siste gårdssmeden på Ekensberg och också traktorförare Harald Bomler Gamla Bruket f 1896, August Johansson Sjövik en gång Ekensbergs förste traktorförare, okänd yngling i hatt, en glad Gösta Brandt f 1904, Vik från Vikstugan (Ljungtorpet), Johan Almqvist Gamla Bruket.

Rättaren och ladugårdsförman var de enda av gårdens arbetare som hade yrkesutbildning. Med sexårig folkskola som grund gick Erik Åhs senare en tvåårig rättarutbildning vid Ulvhälls lantbruksskola i Strängnäs 1917-19.

Åhs var en så kallad arbetande rättare vilket var vanligast. Det kunde förekomma att en rättare, likt en inspektor, endast ledde arbetet. Åhs var en duktig och omtyckt arbetsledare. Det var oftast rättaren som ringde samman folket i Ekensbergs välringklocka.

I gamla tider var rangordningen viktig på alla gårdar. Först körde rättaren sedan fördrängen osv. Om rättaren inte var med blev fördrängen "förkörare". En dräng körde alltid "sina" oxar eller hästar.

Rättare Åhs löneförmåner var 100 kr/mån, full stat, bostad av ett rum och kök, vedbrand, potatis- och trädgårdsland. Rättaren hade också nio fruktträd mellan Lertäppans magasin och källaren. En av rättarens förmåner var att få all ved huggen. En väl motiverad förmån då rättaren hade att föra dagsverkslistor m m på tid som var fritid för övriga i rättarlaget. Rättarfamiljen fick ta av den ved som gårdskarlen huggit för huvudbyggnaden.

I staten ingick 4-5 liter oskummad mjölk/dag. Hur duktig en statarhustru var, det var helt avgörande för hur man klarade sig på staten. Allt statfolket hade potatis- och trädgårdsland och möjlighet att hålla hushållsgris. På senare år köptes smågrisarna från "Grisbilen".

Erik Åhs var Ekensbergs rättare mellan åren 1923 och 1937. Rättarbostaden var både liten och i behov av reparation. Det var anledning till att familjen lämnade Ekensberg. Bostäderna för Sveriges statfolk var genomgående små och mycket dåliga. Kontantlönen och arbetstiderna var usla. I övrigt var det ganska bra, efter den tidens förhållanden, för arbetarna på Ekensberg vilket gjorde att man kunde stanna på gården i flera generationer.

Barbro E Sjöström

ELDSJÄL – ETT FONDSPARANDE FÖR DIG OCH VÅR FÖRENING

Fondsparande ligger i tiden och vill vi därför slå ett slag för en ny form av fondsparande, den s k Eldsjäl.

Eldsjäl står för aktiefonder med inriktning på svenska aktier, där Du som medlem i vår förening kan köpa andelar. Så långt liknar det vilken aktiefond som helst. Det **unika** med dessa är att de riktar sig till ideella organisationer och deras medlemmar inom t ex hembygds-, idrotts- och nykterhetsrörelsen samt kyrkan. Detta är dessa fonder ensamma om.

Så här går det till: Du köper valfritt antal andelar. Från fondens värde vid årets slut går 1 eller 2 % till Hembygdsföreningen. Du får den stora delen av förmodad värdeökning och avstår en mindre del till föreningen. Ett exempel:

Du köper andelar för 10 000 kr under januari. Under året går fonden upp med 10 %.

Fondvärdet vid årets slut blir 11 000 kr – förvaltningsavgift 175 kr (1,6 %) = **10 825 kr**

Från detta går således 1082,5 kr till Hembygdsföreningen.

Fonderna förvaltas av välrenommerade Carnegie och har fått goda vitsord bl a i Sv Dagbladet. Hembygdsförbundet har också uttalat ett starkt stöd för Eldsjäl.

Ett 20-tal aktier ingår i fonderna, kan nämnas ABB, Ericson, Hennes o Mauritz, Astra-Zeneca, Volvo, SCA, Skanska.

Vi engagerar oss i detta i ett försök att ytterligare stärka vår ekonomi inför framtiden. Vi vill exempelvis bevara ett antal intressanta byggnader och till det krävs en hel del pengar.

För mera information om fonderna – kontakta Åke Lundqvist, tel 550 449 73 el. Mats Olsson, tel 550 44425.

Enhörna Hembygdsförenings styrelse:

Leif Tellestedt, ordförande
tel: 550 447 05

Johnny Länn, vice ordf
tel: 550 492 26

Britt-Mari Gylefors, sek
tel: 550 421 30

Mats Olsson, kassör
tel: 550 444 25

Håkan Andersson
tel: 550 449 71

Mona Elveskog
tel: 550 420 28

Kristina Ingårda
tel: 550 420 01

Åke Lundqvist
tel: 550 449 73

Åke Myrenäs
tel: 550 672 37

Sven-Eric Åkerman
tel: 550 491 84

I tjänst åstundas
En ladugårdspiga,
försedd med goda och till-
förlitliga betyg, kan, om
snar anmälan sker å Löfsta
Gårdskontor i Enhörna
socken, instundande flytt-
ningstid erhålla bra tienst.
Ur Nya Södertelge Tid-
ning Lördagen den 17/7
1875.

/Barbro E Sjöström

Hjälp till att återskapa *Ett körsbärsblommornas parad*

Låt oss alla hjälpa till att återskapa körsbärslandet Enhörna. På marknaden 27/8 kommer Trädvårdsföreningen att sälja och ta upp beställningar på körsbärsträd.

Priset är 250:- per träd, hela "vinsten" går till Hembygdsföreningen/Trädvårdsföreningen.

Trädvårdsföreningen har hand om försäljningen och ger råd om hur träden ska vårdas.